Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Verojaosto

Asia: HE 24/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2020 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 3 ja 12 §:n muuttamisesta ym.

Harmaan talouden selvitysyksikkö lausuu kotitalousvähennykseen kohdistuvan muutoksen vaikutuksesta harmaaseen talouteen.

Hallituksen esityksen mukaan kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan alennettavaksi 2 400 eurosta 2 250 euroon. Samoin vähennettävää prosenttiosuutta kustannuksista ehdotetaan alennettavaksi työkorvausten osalta 50 prosentista 40 prosenttiin ja palkkojen osalta 20 prosentista 15 prosenttiin.

Kotitalousvähennyksellä on laajat vaikutukset

Kotitalousvähennyksellä on laajat vaikutukset kansalaisten ja palveluntuottajien verotukseen Suomessa. Kotitalousvähennystä sai yhteensä n. 430.000 henkilöä ja kotitalousvähennyksen kokonaismäärä oli 444 miljoona euroa.[1]

Kotitalousvähennys koskee lukuisaa määrää pieniä palveluntuottajia. Yhteensä n. 60.000 yritystä tuottaa palveluita ja valtaosa niiden tuottajista eli 53% on elinkeinoinharjoittajia tai henkilöyhtiöitä. Osakeyhtiöitä on 42% ja valtaosa niistä kuuluu pienyrityksien luokkaan. Kaikista palveluntuottajista n. 70 %:lla oli liikevaihto alle 400t eur.[2]

Kotitalousvähennys painottuu kunnossapito- ja perusparannustöihin. Kotitalousvähennys on toiminut kannustimena monelle luonnolliselle henkilölle ulkopuolisten palveluiden hankkimiseen erityisesti kiinteistöihin ja asuntoihin kohdistuviin kunnossapito- ja perusparannustöihin. Palkkojen osuus kotitalousvähennyksestä on jäänyt varsin pieneksi, vaikka kotitalousvähennystä on ollut mahdollista saada myös maksetuista palkoista ja niiden sivukuluista.

Kotitalousvähennyksestä on tehty sen käyttäjille joustava järjestely. Sen voi jakaa puolison kanssa, mikä mahdollistaa perheen sisällä kotitalousvähennyksen tekemisen suuremmista kustannuksista. Lisäksi mahdollinen vähennykseen oikeuttavan työn ajoittaminen vuodenvaihteen molemmille puolille on mahdollistanut kotitalousvähennyksen käyttämisen kahden peräkkäisen vuoden verotuksessa.

---

[1] Lähde: Verohallinto; tilastoja kotitalousvähennyksestä v. 2017
[2] Lähde: Harmaan talouden selvitysyksikkö. Asiakasluokitus: Kotitalousvähennyksen alaisten palveluiden tuottajat 2017

Verohallinto
Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

www.vero.fi
puh. 029 512 000

Ennakkoperintärekisteröinti kotitalousvähennyksen edellytyksenä

Kunnossapito- ja perusparannustyöt liittyvät läheisesti rakentamisen toimialaan, johon toimialana liittyy useita viranomaisten havaitsemia harmaan talouden ilmiöitä, kuten pimeän työvoiman käyttöä tai liiketoiminnan harjoittamista yhtiöillä, jotka jättävät verovelvoitteensa hoitamatta.[3] Kotitalousvähennyksen voidaan arvioida torjuneen harmaata taloutta siten, että se ohjaa kysyntää harmaan talouden riskitoimialalla kuitilliseen hankintaan ja hankinnan tekemiseen ennakkoperintärekisteriin merkityiltä yrityksiltä.

Kotitalousvähennyksen edellytyksenä on se, että palvelutuottaja on merkitty Verohallinnon ennakkoperintärekisteriin silloin, kun sopimus palvelusta tehdään. Ennakkoperintärekisteri kuvaa yrityksen toimivuutta sekä velvoitteiden hoitamista julkisena tietona. Ennakkoperintärekisteröinnin tarkistamiseen on olemassa hyvät sähköiset palvelut. Kuka tahansa voi helposti ja ilmaiseksi tarkistaa ennakkoperintärekisteröinnin yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä www.ytj.fi Kotitalousvähennyksen saa, vaikka yritys olisi poistettu rekisteristä, kun lasku maksetaan.

Ennakkoperintärekisteröintiä koskeva tieto kertoo paljon yrityksen verovelvoitteiden hoitamisen tasosta. Ennakkoperintärekisteristä voidaan poistaa tai siihen voidaan jättää merkitsemättä toimija, joka olennaisesti laiminlyö verojen maksamisen, verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden, kirjanpito- tai muistiinpanovelvollisuuden tai muut verotukseen liittyvät velvollisuudet. Rekisteristä voidaan poistaa tai siihen jättää merkitsemättä henkilö, jonka johtamat yritykset ovat aiemmin laiminlyöneet velvollisuutensa verotuksessa. Rekisteristä poistamista ei voi siten kiertää perustamalla uuden yrityksen. Jos rekisteristä poistaminen on johtunut laiminlyönneistä, ennakkoperintärekisteriin voi hakeutua uudelleen sen jälkeen, kun poistamisen perusteena olleet laiminlyönnit on oikaistu. Hakijalle ei myöskään ole saanut tulla uusia laiminlyöntejä.

Verohallinnon henkilöverotusyksikkö valvoo kotitalousvähennystä. Palveluntuottajien ennakkoperintärekisteröinnin voimassaoloa valvotaan realiaikaisesti, kun Verohallinnon www.Omavero.fi -palvelu tarkistaa ennakkoperintärekisteröinnin voimassaolon kotitalousvähennysvaatimuksen tekohetkellä. Kotitalousvähennystä hakeneen tulee säilyttää tositteet kuusi vuotta mahdollista jälkiselvittelyä varten. Valvonnassa käytetään myös muita verovalvonnan keinoja, joilla valvotaan ennakkoperintärekisteröinnin voimassaoloa sopimuksen teko - tai maksuhetkellä. Kotitalousvähennyspalveluita tarjoavia yrityksiä valvotaan Verohallinnossa myös perusvalvonnan, verotarkastuksen ja perinnän keinoin.

Kotitalousvähennyksen muutoksen vaikutukset harmaaseen talouteen

Hallituksen esityksen mukaan kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan alennettavaksi 2 400 eurosta 2 250 euroon. Samoin vähennettävää prosenttiosuutta kustannuksista ehdotetaan alennettavaksi työkorvausten osalta 50 prosentista 40 prosenttiin ja palkkojen osalta 20 prosentista 15 prosenttiin.

[3] Lähde: Harmaan talouden ja talousrikollisuuden tilannekuvasivusto www.harmaa-talous-rikollisuus.fi

Harmaan talouden selvitysyksikön mukaan kotitalousvähennykseen ehdotetut muutokset vaikuttavat melko maltillisilta, eivätkä ne siksi mahdollisesti lisää kiinnostusta ostaa kotitalousvähennykseen oikeuttavaa palvelua harmaan talouden toimijalta. Harmaan talouden selvitysyksikkö arvioi, että hallituksen esityksen mukainen vähennysoikeuden leikkaus voi kuitenkin jonkin verran lisätä harmaan talouden määrää tai sen riskiä tilanteissa, jossa kotitalousvähennys käytetään kokonaan ja se tulee muutoksen jälkeen täyteen vähennysoikeuden pienentymisen seurauksena. Vuonna 2017 kotitalousvähennyksen enimmäismäärän sai n. 50.000 henkilöä, joka vastaa n. 12 % kotitalousvähennyksen saajista.

Myös prosenttiosuuden laskeminen voi lisätä houkuttavuutta palvelujen ostamiseen harmaan talouden toimijalta kotitalousvähennyksenä korvattavan summan laskiessa. Tuolloin harmaan talouden toimija voi pystyä tarjoamaan palvelua halvemmalla hinnalla verrattuna kotitalousvähennyksestä ostajan saamaan hyötyyn, eikä palvelun ostajalle muodostu yhtä vahvaa motivaatiota varmistaa ennakkoperintärekisteröinnin voimassaoloa.

Harmaan talouden selvitysyksikkö katsoo, että hallituksen esittämä muutos ei vaikuta kotitalousvähennyksen väärinkäyttöön harmaassa taloudessa. Tällaista väärinkäyttöä voi olla esimerkiksi materiaalikustannusten muuttaminen työkustannuksiksi palvelunostajien ja työnsuorittajien yhteistoiminnassa, jolloin kuitteihin kirjoitetaan yhteistuumin väärin perustein suorituksia verovähennyksen alaisesta palvelusta.

Kotitalousvähennys on arviomme mukaan lisännyt tietoa yritysten rekisterivaatimuksista ja herättänyt ihmisiä kiinnittämään huomion siihen, että yritys hoitaa velvoitteensa. Tämä on muuttanut asenteita harmaan talouden ja pimeän työn vastaiseksi. Tämän takia kotitalousvähennys tulisi jatkossakin säilyttää osana harmaan talouden torjunnan keinovalikoimaa. Kotitalousvähennyksen merkittävät vaikutukset harmaaseen talouteen ja yrityksien väliseen kilpailuneutraliteettiin tulisivat kyseeseen tilanteessa, jossa kotitalousvähennystä pienennettäisiin voimakkaasti tai siitä päätettäisiin luopua kokonaan.

Harmaan talouden selvitysyksikkö toteaa, että lakiesityksen euromääräistä arviota harmaan talouden määrän kasvuun ei ole mahdollista mitata etukäteen. Kokemuksemme mukaan lainsäädännön muutoksen mittaaminen voi onnistua 1-2 vuotta toteutetun muutoksen jälkeen, mikäli käytettävissä on mittaamiseen soveltuvia tietoja ennen ja jälkeen muutoksen.

Helsingissä 15.10.2019

Janne Marttinen
johtaja
Harmaan talouden selvitysyksikkö
Verohallinto

Verohallinto
Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

www.vero.fi
puh. 029 512 000